

एकात्मिक कीड व्यवस्थापन

मशागतीय पद्धत

- घाटेअळीचे कोष नष्ट करण्यासाठी उन्हाळ्यात जमिनीची खोल नांगरट करावी.
- शिफारस केलेल्या वाणाचीच योग्य अंतरावर पेरणी करावी.
- ज्यावेळी तुरीची सलग पेरणी केली जाते त्यावेळेस बियाण्यात १ टक्का ज्वारी अथवा बाजरीचे बी मिसळून पेरणी करावी. तुरीबरोबर ज्वारी, बाजरी, मका अथवा सोयाबीन ही आंतरपिके घ्यावीत.
- क्षेत्रिय (झोनल) पेरणी पद्धतीचा अवलंब करावा. संपूर्ण गावामध्ये एकाचवेळी पेरणी करावी.
- वेळेवर आंतरमशागत करून पीक तण विरहीत ठेवावे.

यांत्रिक पद्धती

- पाने गुंडाळणाऱ्या अळीचे प्रादुर्भावग्रस्त पाने गोळा करून अळीसहीत नष्ट करावीत.
- शेताच्या बांधावरील तुरीच्या शेंगा पोखरणान्या अळीची पर्यायी खाद्यतणे उदा. कोळशी, रानभेंडी, पेटारी ही तणे वेळोवेळी काढून नष्ट करावी.
- पुर्ण वाढ झालेल्या अळ्या वेचून त्यांचा नाश करावा.
- पक्षांना बसण्यासाठी हेक्टरी ५० ते ६० पक्षी थांबे शेतात लावावेत. जेणे करून त्यावर बसणारे पक्षी शेतातील अळ्या वेचून खातील.

जैविक पद्धती

- पीक अळी अवस्थेत असताना निंबोळी अर्क ५ टक्केची फवारणी करावी.
- पीक ५० टक्के फुलोऱ्यात असताना मेटॅरीडीयम अॅनिसोप्ली हे बुरशीयुक्त कीडनाशक २ ते ३ मि.ली. व राणीपाल (०.०१ टक्के द्रावण) १ मि.ली. प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

- शेंगा पोखरणारी हिरवी अळी लहान अवस्थेत असताना एच.ए.एन.पी.व्ही. विषाणुची २५० एल.ई. ५०० मिली प्रति हेक्टर प्रमाणे फवारणी सायंकाळी करावी.

रासायनिक पद्धती

कीड	कीटकनाशक	प्रमाण/१०लि. पाणी
शेंगा पोखरणान्या किडी	क्विनलफॉस २५ ईसी किंवा	२८ मिली
(शेंगा पोखरणारी अळी)	इमामेक्टिन बेन्झोएट ५ एसजी किंवा	४.५ ग्रॅम
पिसारी पतंग, शेंगमाशी	स्पिनोसॅड ४५ एससी किंवा	३ मिली
ठिपक्याची शेंगा पोखरणारी अळी)	क्लोरेनट्रानीलीप्रोल १८.५ टक्के किंवा	३ मिली
	फ्लुबेन्डा ३९.३५ एस सी किंवा	२ मिली
	बेनफ्युराकार्ब ४० टक्के किंवा	५० मिली
	इंडोक्झाकार्ब १४.५ एससी किंवा	८ मिली
	इंडोक्झाकार्ब १५.८ एससी किंवा	७ मिली
	ल्युफेन्थुरॉन ५.४ टक्के	१२ मिली
शेंगमाशी	डायमथोएट ३० टक्के किंवा	१० मिली
	मोनोक्रोटोफॉस ३६ टक्के	११ मिली
शेंग डेकूण	डायमथोएट ३० टक्के	१० मिली

टिप :- वरील मात्रा साध्या पंपासाठी असून पेट्रोलपंपासाठी मात्रा तीनपट वापरावी.

अशा पद्धतीने तूर या पिकामधील एकात्मिक पद्धतीने कीड व्यवस्थापन केल्यास एकरी १० ते १२ किं. उत्पादन मिळाल्याचे कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूरने विविध प्रात्यक्षिकाद्वारे शेतकऱ्यांच्या शेतावर सिद्ध करून दाखविले आहे.

लेखक

प्रा. स.पा. जवळगे
विषय विशेषज्ञ (पीक संरक्षण)

प्रा. अ. बि. शास्त्री
विषय विशेषज्ञ (कृषि विद्या)

डॉ. ला. रा. तांबडे
वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूर

तांत्रिक माहिती स्रोत : वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी

प्रकाशन वर्ष : ऑक्टो. २०१८ एकूण घडी पुस्तिका क्र. ५९ एकूण प्रकाशन क्र. ६८ प्रति : २६०० एकूण खर्च : रु. १०,०००/-

तुरीवरील किडींचे एकात्मिक पध्दतीने व्यवस्थापन

संपादक व प्रकाशक
डॉ. लालासाहेब रा. तांबडे

वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

शबरी कृषि प्रतिष्ठान संचलित,

कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूर

सोलापूर-बार्शी रोड, मु.खेड, पो.केगाव,
ता.उत्तर सोलापूर, जि.सोलापूर (महाराष्ट्र)

फोन : ०२१७-२५००१५३

Visit us at : www.kvksolapur.org

तुरीवरील किडींचे एकात्मिक पध्दतीने व्यवस्थापन

पिकांवर येणाऱ्या अनेक प्रकारच्या किडी आणि त्यापासून होणाऱ्या नुकसानीची जाणीव सर्व शेतकऱ्यांना आहेच, परंतु किडीचे नियंत्रण करायचे झाल्यास रासायनिक किटकनाशकाचा वापर या एकाच पध्दतीचा शेतकरी वापर करतो. एकात्मिक किड व्यवस्थापन म्हणजे मशागतीय, यांत्रिक, जैविक व रासायनिक या पध्दतीचा अवलंब करून किडीचे व्यवस्थापन करणे, जेणे करून आर्थिक, आरोग्य व पर्यावरणीय धोके कमी होतील.

एकात्मिक किड व्यवस्थानाची गरज

- रासायनिक किटक नाशकाच्या अनियंत्रित वापरामुळे किडीची प्रतिकारशक्ती वाढते.
- किडींचे नैसर्गिक शत्रूंचा नाश होणे.
- दुय्यम किड मुख्य किड होणे.
- किडींचा पूर्णउद्रेक होणे.
- किटकनाशकाचे अविषारी अवशेष, फळे, भाजीपाला, अन्नधान्य इत्यादी मध्ये राहणे.
- पर्यावरणाचे प्रदूषण होणे.

तुरीवरील प्रमुख किडी

शेंगा पोखरणारी अळी / घाटे अळी

- पंतंग शरीराने मजबूत पिवळसर तपकिरी रंगाचा असतो.
- अळी हिरव्या रंगाची असली तरी शरीरावर बाजूने करड्या रंगाच्या तुटक रेषा असतात.

प्रादुर्भाव

- लहान अळी सुरुवातीस तुरीची कोवळी पाने खाते.
- पिकास फुलोरा लागल्यावर कळ्या, फुले व शेंगा यावर उपजिविका करते.
- अळी तीचे अर्धे शरीर बाहेर व अर्धे शेंगेमध्ये खुपसून आतील अपरिपक्व तसेच परिपक्व दाणे खाते.

पिसारी पंतंग

- अळी वाळलेल्या गवताच्या रंगाची असते व तिच्या अंगावर खूप केस असतात.
- अळी १० ते १५ मी.मी. हिरवट तपकिरी असते.
- पंतंग नाजूक करड्या भुन्या रंगाचा असतो.

प्रादुर्भाव

- अळ्या कोवळ्या शेंगाना छिद्र पाडतात व आतील वाढणारे दाणे खातात.
- पूर्ण वाढ झालेली अळी शेंगाचा पृष्ठभाग खडबडून खाते.

शेंगावरील माशी

- अळी पांढऱ्या रंगाची ५ मी.मी. लांब बारीक गुळगुळीत असते.
- अळीच्या तोंडाकडील भाग निमुळता व टोकदार असतो.
- माशी हिरवट आणि चमकदार रंगाची असते.

प्रादुर्भाव

- अळी शेंगेत शिरून दाणे अर्धवट कुरतडून खाते. त्यामुळे दाण्याची अडकन / मुकणी / कळक होते आणि दाणे कुजतात.

शेंग टेकून

- प्रौढ टेकून हिरवट व तपकिरी रंगाचे असतात.
- पिल्ले लाल रंगाची असतात.

प्रादुर्भाव

- किडीची बाल्यवस्था व प्रौढ कोवळ्या शेंगातील रस शोषण करतात.
- शेंगावर फिककट पिवळे चट्टे पडतात व शेंगा आकसलेल्या दिसतात.

पाने गुंडाळणारी अळी

- पंतंग तपकिरी रंगाचा असतो.
- अळी पिवळसर रंगाची असते.

प्रादुर्भाव

- अळी कोवळे देठ आणि पाने गुंडाळून आत राहते व आपली उपजिविका करते.

आर्थिक नुकसानीची पातळी

- हेलिकोव्हरपा अळीच्या १-२ अळी प्रति झाड
- पिसारी पंतंगाची १ अळी प्रति २ झाडे
- कामगंध सापळ्यात टेलिकोव्हरपा नर पंतंगाची संख्या सतत तीन दिवस प्रती सापळा ८-१० पेक्षा जास्त

दुय्यम किडी

खोड माशीचा प्रादुर्भाव

